

MLADINA, MLADOSTNIŠTVO, MLADOST

Mladina je del prebivalstva, ki ni več otrok in še ni odrasel. To je sprejeta definicija mladine. O otroštvu smo že govorili v prejšnjem predavanju, pod pojmom odraslost pa razumemo samoupravnost in neodvisnost.

Mladostništvo je neka nova tema v sociologiji. Veliko sociologov meni, da je mladostništvo proizvod modernih družb, saj ga tradicionalne niso poznale; poznale so le koncept otroka in nato odraslega.

Mladostništvo in mladina je hitro spreminjajoče se narave. Zato ugotovitve iz pred desetih let danes ne veljajo več.

Obdobje mladostništva danes delimo na več faz (in ga ne pojmuje več kot enotnega, kot je to počel A. Giddens).

Zanimiv je odnos različnih družb do mladostnikov in mladosti nasploh. Na eni strani je prisotna fascinacija nad lepoto mladosti, nad njeno svobodo (doživeta lahko tudi kot nostalgija). Na drugi strani pa je navzoč strah pred uporništvom mladine – njenim nespoštovanjem ustaljenih norm in vrednot. Zato so pogoste govornice o krizi vrednot mladine; gre seveda le za nesprejemanje vrednot starejšega oz. tradicionalnejšega prebivalstva. Strah, ki ga ljudje doživljajo ob soočanju z mladino vodi v obsojanje njihovega svobodnega značaja, njihovega upornišva (menijo, da so uporniki brez razloga), njihovo neubrzdanost in nestanovitnost. Ta način življenja mladih je za odrasle težko sprejemljiv.

Mladostništvo je neka nestabilna, neulovljiva, stalno spreminjajoča se kategorija, ki se od družbe do družbe spreminja in je sosledje večih faz. Vesakor je najizrazitejša značilnost stalno spreminjanje.

Tudi za sociologijo je mladostništvo dokaj nova tema. Raziskovalec mladine **Hall** je leta 1904 prvi uporabil z mladostništvom povezan pojem – »adolescenca«. Takrat je pojem adolescenca označeval kar celotno obdobje mladostništva.

Mladost ima več dimenzij oz. pomenov:

1. mladost je faza v življenjskem poteku,
2. mladina je socialna skupina ljudi, pri katerih najdemo določene oblike vedenja, značilne za to obdobje,
3. mladost velja za nepopolni socialni status – po eni strani mladina ni več popolnoma odvisna od staršev, vendar pa še vedno ni povsem osvobodjena vpliva staršev (socialni, psihološki vpliv ter ekonomska navezanost),
4. gre za starostno kohorto (=pojem starostnega zajetja),
5. gre za idealni vrednotni pojem: mladost nas fascinira, nas asociira na svežino, živahnost, lepoto...

Mladostništvo je določeno z vsaj dvema kategorijama: 1.) šolanje in 2.) otroštvo. Mladost se začne s koncem obveznega šolanja in s koncem otroštva, v smislu prekinitve popolne enostranske odvisnosti od staršev. S tem se spremeni tudi vloga staršev – od vzgojne vloge staršev (starši kot avtoriteta) do nekakšnega partnerskega odnosa s starši (starši kot zatočišče, zaščitniki).

Šolanje je tista dimenzija mladostništva, zaradi katere se sama doba mladostništva podaljšuje. Ob enem se s tem tudi podaljšuje obdobje odvisnosti oz. vsaj navezanosti (četudi le ekonomske) od/na staršev/e. Dokler se mladostniki šolajo, navadno še niso samostojni in

odrasli. Šolanje nasploh je pomemben dejavnik, ki vpliva na mladostnike. Šolanje močno opredeljuje njihov bodoči status, pomembna je vrsta in stopnja šole. Pri šolanju, predvsem izbiri šole, imajo starši še zelo pomembno vlogo.

Bourideu govori o t.i. **kulturnem kapitalu** kot vedenju, ki ga otroci prinesejo s seboj že ob začetku šolanja. Velja sorazmerje med družbenim statusom in količino kulturnega kapitala – višji ko je status, več je predhodnega znanja pri otroku.

Stopnja izobrazbe (šolanja) se iz generacije v generacijo zvišuje. Trenutno velja, da večji del študentov zanimajo družboslovne smeri in manj naravoslovne in tehnične. Povečuje se tudi vpis na visoke in višje šole. Bourdieu ugotavlja, da se nivo izobraževanja povečuje, vendar velja, da se otroci iz delavskih družin načeloma vpisujejo v visoke-strokovne šole; na humanistične vede (jezikoslovje, klasični jeziki, literarne vede...) pa se vpisujejo bolj otroci iz višjega srednjega in iz višjega razreda, ki načeloma že izhajajo iz humanistične inteligence.

Študije ugotavljajo, da gre za dva procesa:

1. starostna meja, pri kateri se **doba mladostništva začne**, se pomika **navzdol**,
2. starostna meja za **vstop v odraslost** pa se pomika **navzgor** (od 14. do 30. leta).

Strokovnjaki menijo, da to teh spreminjanj starostne meje za prehod iz otroštva v mladostništvo prihaja, ker otroci hitreje dozorevajo, kar je vzrok različnih dejavnikov, ki vplivajo na njihovo socializacijo: mediji, zgodnejše čustveno dozorevanje, zgodneje se odločajo za spolne odnose, že zgodaj se od njih pričakujejo življenjsko pomembne odločitve (izbira šole...).

Razlog za dolgo trajajočo dobo mladostništva (oz. pozen vstop v odraslost) pa je podaljševanje dobe šolanja in podaljševanje dobe socialne odvisnosti od staršev – mladostniki dolgo časa bivajo s svojimi starši. To sicer velja za celotno Evropo, Slovenija pa je izjema v tem, da si odrasli kasneje uredijo dom na domu svojih staršev. Zakaj mladostniki podaljšujejo življenje s starši?

Ker so zelo pragmatični. Govorimo o LAT fazi (living apart together). Otroci živijo s svojimi starši kontinuirano ali stalno.

Ko govorimo o mladostništvu v obdobju moderne oz. postmoderne (ali tudi pozne moderne), sta pogosti dve mitologiji:

1. **idealizacija** mladosti,
2. **podcenjevanje** mladosti.

Hall je prvi, ki je trdil, da je za obdobje mladostništva značilno **viharništvo**, stresi in **upori**. Po eni strani imajo raziskovalci že vnaprejšnja pričakovanja od te kohorte. Zato so zdajšnji raziskovalci začudeni in menijo, da je z mladino nekaj narobe, ker v zadnjih dveh desetletjih ni bilo nobenih večjih, resnih mladostniških uporov. Menijo, da se je mladini pasivizirala. Pa to res drži? Dejstvo je, da ni nobene potrebe, da bi se uporništvo mladih kazalo na enak način kot 68 leta. Uporov je več vrst: posamičen ali skupinski, aktiven ali pasiven... Zato je napak presojati, kaj se dogaja z mladino s stališča primerjave s tem, kaj se je dogajalo tem raziskovalcem, ko so bili mladi. Gre za neko mitologijo, ki se ji je potrebni upreti.

Prav tako je zelo sporno trditi, da je mlada generacija obrnila vase, v zasebnost. Povsem znano je, da se družbene skupine obračajo v zasebnost, ko je družba v krizi in jim ne more pomagati – zato se obrnejo navznoter, da bi pomagali sami sebi. Nekako velja takšno razumevanje: 80-leta so bila lepa, prijetna, 90-a pa so leta tranzicije, visoke socialne

negotovosti – zato so se ljudje obrnili navznoter (mladi denimo v družino...). To ne pomeni, da je mladina **apolitična**, kot je razširjeno mnenje. Političnost mladine se lahko izraža tudi z abstinenco od politike, v smislu: politika nas ne zadeva in nas ne zanima.

Mladostništvo ni enotno obdobje. Tvorijo ga naslednja obdobja ali faze:

1. klasično obdobje mladosti

Traja od 14., 16. do 19. leta. Gre za sinhron prehod v odraslost. Istočasno preidemo iz otroštva v odraslost na področju šolanja, ekonomske in socialne (ne)odvisnosti, iskanje zaposlitve, ločevanje od staršev – gre za istočasno emancipacijo na širokem področju. Vendar pa lahko o klasičnem mladostništvu govorimo le o delu populacije, ki gre takoj po osnovni šoli (in mogoče krajši poklicni šoli) opravljati delo.

2. post-mladost in post-adolescenca

Prvi je ta pojem uporabil **Keniston, 1968**. To obdobje traja od do . Keniston do spoznanj pride pri raziskovanju ameriške mladine (uporništvu mladih, študentski nemiri zaradi vojne v Vietnamu in Koreji, za pravice marginalnih slojev, nezadovoljstvo s svojim položajem: visoka izobrazba, a malo možnosti pri izbiri poklica in nezadovoljstvo s šolskim sistemom samim).

Od tod teza, kaj resnično počne družba preko postopka šolanja – podaljšuje oz. neomogoča vstop določenega dela prebivalstva v svet odraslih, v sfero plačanega dela. Družba s podaljševanjem šolanja odlaša ta problem. Po drugi strani pa imamo tudi različna pričakovanja ob vstopu na trg delavne sile – danes so pričakovanja bistveno večja.

Obdobje post-mladosti in post-adolescence je obdobje nestabilnosti, iskanja, identitetne krize (kar se kaže v primerjavi s starši: nočem biti to, kar so moji starši; v primerjavi z vrstniki: moram najti nekaj, kjer sem boljši od ostalih). V tem obdobju izoblikujemo svoj lastni življenjski stil. V obdobju socializma so bili vsi enaki in so morali biti enaki. Danes pa smo svobodni, zato vsakdo išče svoj lastni življenjski stil. Gre za postopek individualizacije življenjskega stila. Že družbena skupina kot so študenti imajo tako različne stile, da ne moremo govoriti o (enotnem) študentskem stilu.

Pojav post-adolescence je mogč zato, ker so mladi sposobi kritično reflektirati družbo in zato niso več pripravljeni slepo izvrševati zahtev le-te. To se kaže pri izbiri denimo pri izbiri partnerja: pred petdesetimi leti se je izbiralo partnerja za celo življenje, danes se izbira za toliko časa, dokler pač ustreza. To pomeni večji nestabilnost, ob enem pa so pričakovanja večja.

3. mlajša odraslost

Traja od 25 do nekako 19 leta. Mladostniki v tem obdobju še ne opravljajo tipičnih opravil odraslih, še niso zaposleni, nimajo še lastne družine in nimajo otrok – to pa zato, ker se še šolajo, ker se nočejo zaposliti ali pa ker želijo ohranjati mladostniški stil življenja (oz. ker nočejo sprejeti stila odraslih in to odlašajo na kasnejša obdobja).

Tudi Slovenija omogoča takšno življenje: stalna zaposlitev vse bolj izginja, pogosteje bomo menjavali delavna mesta in tudi poklicne usmeritve (selitve iz dejavnosti v dejavnost). To pa zato, ker ljudje ne bodo več težili le k konstantnem prejemanju plače, temveč tudi k zadovoljstvu in smopotrditvi pri opravljanju dela. Vse to pa s seboj prinaša nestabilnosti – zato se tudi podaljšuje doba odvisnosti od staršev.

Odpor, nestrinjanje, nesoglašanje s svetom odraslih, ki je okalupljen, ki ima vrednote, ki jih ne sprejemamo... Zato ne bo več tako neverjetno, da se bo kak 50-letnik obnašal kakor mladostnik. Gre za ljudi, ki ne bodo želeli sprejeti odraslosti in staranja. Vendar bo tak način življenja mogoč le za manjšino.